

Faunabeheerplan Ree

2017-2019

Faunabeheerplan Ree 2017-2019

In opdracht van de Faunabeheereenheid Drenthe

Rapport: 2017.FBPReeDrenthe
Datum: 31 mei 2017

Contactpersoon voor dit project:
D.B. van den Brink, M.Sc; info@boerema-vdbrink.nl

**Boerema &
Van den Brink B.V.**
juridisch en ecologisch adviseurs Natuur en Leefomgeving

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Hoofdstuk 1 Inleiding	2
1.1 Rechtspersoonlijkheid	2
1.2 Werkgebied	2
1.3 Werkveld	2
1.4 Werkwijze.....	3
1.5 Looptijd Faunabeheerplan Ree	3
Hoofdstuk 2 Soortbeschrijving	3
Hoofdstuk 3 Voorkomen en verspreiding	6
Drenthe	7
Hoofdstuk 4 Schadehistorie	9
4.1 Schade aan gewassen	9
4.2 Volksgezondheid of openbare veiligheid.....	10
4.3 Voorkomen en bestrijden van onnodig lijden.....	16
Hoofdstuk 5 Wettelijk en beleidsmatig kader	18
5.1 Wet natuurbescherming	18
5.1.1 Wet.....	18
5.1.2 Besluit natuurbescherming.....	19
5.1.3 Regeling natuurbescherming	20
5.2 Provinciaal beleid en uitvoeringsregelgeving	20
5.2.1 Beleidsregels Wet natuurbescherming provincie Drenthe (m.b.t. beheer van reeën).....	20
5.2.2 Provinciale Omgevingsverordening Drenthe	23
5.2.2 Beleidsregels provincie Drenthe (algemeen).....	23
Hoofdstuk 6 Voorstel tot beheer	26
6.1 Verkeersveiligheid	26
6.2 Voorkomen van onnodig lijden en bestrijding ziekten.....	27
6.3 Ontwikkeling wildaanrijdingensysteem/valwildregeling	27
Toelichting op de in dit Faunabeheerplan gebruikte gegevens	29
Verwijzingen en geraadpleegde bronnen	29

Bijlage 1: kaart werkgebied FBE Drenthe

Bijlage 2: beoordelingscriteria werkplannen

Bijlage 3: overzicht getroffen maatregelen ter voorkoming aanrijdingen reeën

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Rechtspersoonlijkheid

Op 6 augustus 2003 is de Faunabeheereenheid Drenthe opgericht, een initiatief van LTO Noord, Federatie Particulier Grondbezit, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, Stichting Het Drentse Landschap en de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (nu: Koninklijke Jagersvereniging). De stichting heeft ten doel te functioneren als door Gedeputeerde Staten bedoelde FBE, waarin jachthouders en maatschappelijke organisaties samenwerken, die het doel behartigen van een duurzaam beheer van populaties van het in het wild levende dieren in de provincie Drenthe, ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van het. Als rechtsvorm van het samenwerkingsverband heeft de FBE gekozen voor een stichting. De FBE is op 6 oktober 2003 door de provincie Drenthe erkend en heeft na de invoering van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) op 01-01-2017 de bestuursamenstelling aangepast conform art. 3.14 lid 2 Wnb en art. 4.10 van de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe - implementatie Wnb (hierna POV) .

1.2 Werkgebied

Het werkgebied van de FBE is de gehele provincie Drenthe, exclusief de bebouwde kommen en vliegvelden. Het werkgebied heeft een oppervlakte van circa 153.400 ha. Bijlage 1 bevat de kaart met de weergave van het werkgebied en de daarbinnen gelegen werkgebieden van de wildbeheereenheden (hierna: WBE's). In de POV zijn eisen gesteld aan de WBE's inzake de omvang en begrenzing. Het is mogelijk dat de begrenzing van de WBE's in de komende periode gewijzigd worden. De in de bijlage opgenomen figuur met de opgenomen benaming, grenzen en aangegeven oppervlakten kan derhalve gedurende de looptijd van dit faunabeheerplan worden aangepast.

1.3 Werkveld

Het werkzaamheden van de FBE vloeien voort uit artikel 3.12 van de Wnb. De rol van de FBE is gericht op de uitvoering van het provinciaal faunabeleid en zij heeft een zelfstandige wettelijke taak tot het organiseren en coördineren van duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren, de bestrijding van schadeveroorzakende dieren door grondgebruikers en de uitoefening van de jacht. Hiertoe dient de FBE, op grond van artikel 3.12 lid 1 Wnb voor het eigen werkgebied een of meerdere faunabeheerplan(nen) vast te stellen. Daarbij gaat de Wnb er vanuit dat het duurzaam beheer van populaties, de schadebestrijding en ook de jacht in het werkgebied wordt uitgevoerd overeenkomstig het faunabeheerplan.

Art. 3.12 lid 2 Wnb bepaalt dat een FBE de rechtsvorm van een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid of een stichting moet hebben. In het bestuur moeten in ieder geval de jachthouders uit het werkgebied en maatschappelijke organisaties die het doel behartigen van een duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren zijn vertegenwoordigd. Daarbij geldt dat voor deze laatste vertegenwoordiging het moet gaan om maatschappelijke organisatie(s) die werkzaam zijn in de regio waartoe het werkgebied van de faunabeheereenheid behoort.

Op uitnodiging van het bestuur kunnen vertegenwoordigers van andere dan de hiervoor bedoelde maatschappelijke organisaties en wetenschappers op het gebied van faunabeheer deelnemen aan de vergaderingen van het bestuur en het bestuur adviseren.

1.4 Werkwijze

De FBE voert taken uit op grond van de Wnb, de POV en het Flora- en Faunabeleidsplan Drenthe.

Ontheffing op voorhand

Op basis van een door het bestuur van de FBE vastgesteld en door GS goedgekeurd faunabeheerplan kan de FBE een aanvraag om ontheffing indienen bij de provincie. Er wordt een ontheffing op voorhand aangevraagd, passend binnen de kaders van het goedgekeurd faunabeheerplan indien:

- Duurzaam beheer van populaties gewenst of noodzakelijk is;
- Indien er sprake is van schade aan één of meer wettelijke belangen en indien deze schade regelmatig optreedt, op zodanige schaal dat deze schade over de gehele provincie of in één of meer WBE-werkgebieden optreedt en jaarlijks te verwachten is.

Na het verkrijgen van een ontheffing als bedoeld in art. 3.17 Wnb, machtigt de FBE deze op basis van art. 3.17 lid 3 Wnb door aan de WBE's binnen haar werkgebied of anderen. In de ontheffing staan voorwaarden opgenomen om welke diersoort het gaat, waar, wanneer en onder welke voorwaarden maatregelen ter beperking van de omvang van de populatie van de betreffende vogels en diersoort mogelijk is. Tevens kan het bevoegd gezag in de ontheffingsvoorwaarden aangeven hoe registratie en/of monitoring dient plaats te vinden.

1.5 Looptijd Faunabeheerplan Ree

Dit faunabeheerplan loopt vanaf 15 september 2017 tot 1 oktober 2019 .

Hoofdstuk 2 Soortbeschrijving

Reeën (*Capreolus capreolus*) zijn de kleinste hertachtigen die in Nederland leven. Het gewicht bedraagt zo'n 25 tot 30 kg. In de zomer hebben reeën een roodbruine vacht, in de winter kleurt die grijsbruin. De reeën hebben geen staart, maar de reegeit heeft een hangende pluk haren onder de anus dat het "schortje" wordt genoemd. Bij de bokken ontbreekt dit. Zowel de bokken als de geiten hebben opvallend wit gekleurde haren rond de anus, de zogenaamde spiegel (zie voor meer informatie onder andere: www.reewild.nl).

Leefwijze en optredende schade

Reeën hebben een voorkeur voor een parkachtig landschap, dat wil zeggen een afwisseling van bos, weiljes, akkers, wildwallen en ruige hoekjes. Maar het leefgebied van reeën beperkt zich niet tot dit type landschap. Een geschikt gebied moet voldoen aan drie voorwaarden: voldoende voedsel, dekking en rust. Ontbreekt een van deze voorwaarden, dan is het gebied al minder geschikt voor reeën en wordt het vaak bezet door jonge of minder dominante dieren. Door het toegenomen aantal reeën, leven er steeds meer reeën in het open akker- en polderland. Men spreekt dan over veldreeën.

Reeën hebben gevarieerd, hoogwaardig en licht verteerbaar voedsel nodig. Hiermee verschilt het voedsel dat een ree opneemt van (bijvoorbeeld) paarden of edelherten. Het ree wordt wel een 'selective feeder' genoemd vanwege haar typisch eetgedrag. Het voedsel bestaat uit kruiden, grassen, vruchten en knoppen en bladeren van diverse boom- en struiksoorten, zoals eik, beuk, lijsterbes, acacia, braam, bosbes, varens, e.d. Maar ook planten als koolzaad, haver, rogge, serradella en boekweit en zelfs paddenstoelen worden niet versmaad. Omdat ze een snelle stofwisseling hebben en een relatief kleine pens, heeft het ree op één dag zo'n zeven à acht perioden waarin het moet eten en herkauwen.

De grootte van hun leefgebieden varieert, vooral wanneer de voedselplaatsen en rustplaatsen ver uit elkaar liggen. Door het gehele jaar wordt het leefgebied, afhankelijk van het jaargetijde, klimaat, dekking

en voedselaanbod, geschat op 200 ha. Voor veldreeën, die zich meer in het open terrein ophouden, is de oppervlakte wel 1.000 ha groot. Hoe heterogener de habitat is, hoe kleiner het leefgebied van reeën blijkt te zijn (Said, 2005).

Reeën vormen in natuurlijke situaties een voedselbron voor verschillende natuurlijke vijanden (predators), zoals de wolf, de lynx en de bruine beer. Hoewel de vos in Nederland de meest voorkomende (en grootste) landpredator is, blijkt uit een acht jaar durende studie in Noorwegen (Panzacchi, 2007) dat vossenpredatie op reekalveren geen aantoonbare gevolgen heeft voor de reeënstand. Vossenpredatie is zeer afhankelijk van omgevings-, klimatologische en antropogene omstandigheden. Maar vooral de aan- of afwezigheid van andere prooidieren (hoofdzakelijk woelmuizen) bepaalt de omvang van predatie op reekalveren. Natuurlijke vijanden, die de stand echt kunnen beïnvloeden, ontbreken in Nederland.

Er is in Nederland en ook in Drenthe sprake van een intense doorsnijding van de leefgebieden van reeën door (spoor)wegen. In Nederland en Drenthe is het verkeer dan ook de grootste vijand van reeën. Elk jaar sneuvelen in Nederland circa 10.000 reeën door aanrijdingen. In Drenthe gaat het om een gemiddelde van 550 (geregistreerde) aanrijdingen per jaar met dodelijke afloop.

Schade aan (economische) belangen door het ree bestaat nu dan ook hoofdzakelijk uit schade aan auto's en andere voertuigen door aanrijdingen.

De staat van instandhouding

Het ree is een soort welke binnen de Wnb is beschermd als 'nationaal beschermde soort'. Onder nationaal beschermde soorten worden de soorten bedoeld waarvoor er op grond van de Wnb wel een beschermingsregime van toepassing is, maar niet op grond van een Europeesrechtelijk beschermingsregime. Het gaat dan om soorten die zijn benoemd in artikel 3.10 Wnb en die zijn opgenomen in de bijlage bij de Wnb. Voor de 3.10-soorten geldt niet per definitie het uitgangspunt dat de staat van instandhouding wordt bewaakt en bepaald door het Rijk. Wel volgt uit de Wnb dat de staat van instandhouding op dezelfde wijze moet worden 'beoordeeld' als die in de HR is voorgeschreven en ook zo verwoord is in de definitie van de Wet.

In de Memorie van Toelichting Wnb is aangegeven dat "Het bevoegd gezag het belang van de bescherming van de betrokken soort en het belang waarvoor een ontheffing wordt aangevraagd tegen elkaar moet afwegen, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke omstandigheden die in het concrete voorliggende geval aan de orde zijn. Daarbij zal het bevoegd gezag toetsen of er geen redelijke alternatieven aan de orde zijn en of door de ontheffing of vrijstelling geen afbreuk wordt gedaan aan de staat van instandhouding van de betrokken soorten".

Uit de behandeling van de Wnb in de Tweede kamer (nota van het verslag van 15 dec 2015) geeft de Staatssecretaris van EZ nog het volgende aan; "enkele regels in dit wetsvoorstel hebben tot doel dieren te beschermen vanwege de breed in de maatschappij levende overtuiging dat deze dieren een bescherming behoeven, ongeacht of de staat van instandhouding van de soort in het geding is. Hieraan ligt dientengevolge geen internationale of Europese verplichting ten grondslag. Dat geldt voor de algemene bescherming van de in de bijlage bij het wetsvoorstel genoemde zoogdier-, amfibie- en reptielsoorten <..>.

De status van het ree, zoals bepaald door de IUCN is van belang voor de mate van bescherming die in zowel internationale als nationale wetgeving wordt vastgelegd. Door de IUCN wordt het ree aangeduid als 'LC' (Least Concern)¹. Voor het ree wordt gesteld dat deze wijdverspreid en algemeen voorkomend is.

Momenteel wordt de populatie reeën in Europa geschat op 15 miljoen stuks. Er bestaan, aldus de IUCN, geen bijzondere bedreigingen die de soort in gevaar kunnen brengen. De trend is daarnaast gunstig ('increasing'). Ook voor wat betreft populatiebeheer door middel van afschot of jacht geeft de IUCN aan dat dit niet kan leiden tot een bedreiging voor de soort: "The species is listed on the Bern Convention (Appendix III), and occurs in a large number of protected areas across its range. In general, this species can quickly re-build its numbers and may tolerate a relatively high hunting pressure, if in a suitable habitat and under an appropriate hunting regime".

Uitgaande van de status van het Ree binnen Europa, Nederland en ook binnen Drenthe is voldoende vastgesteld dat deze diersoort niet bedreigd is en ook niet door (gereguleerde) jacht of populatiebeheer kan worden bedreigd. De Staat van instandhouding op provinciaal niveau is niet in het geding.

Ook bestaat voldoende borging, middels de duurzame aanpak zoals deze in dit Faunabeheerplan is opgenomen, dat de *gunstige staat van instandhouding door de voorgestane ingrepen in de populatie niet in het geding zal komen*.

Door het beoogde planmatige beheer, waarbij jaarlijks trendtellingen worden uitgevoerd en op grond van goed te keuren werkplannen is verzekerd dat het ree binnen Drenthe een levensvatbare component blijft van haar natuurlijke habitats en dat ook op lange termijn zal blijven.

Het planmatig beheren van de populatie, als beschreven in dit faunabeheerplan, leidt er niet toe dat het natuurlijke verspreidingsgebied van het ree kleiner wordt.

Met het bepalen van een provinciale draagkracht op grond van de draagkrachtberekening wordt tevens geborgd dat er een voldoende groot habitat bestaat en zal blijven bestaan om de populatie (of deelpopulaties) van het ree binnen Drenthe op lange termijn in stand te houden.

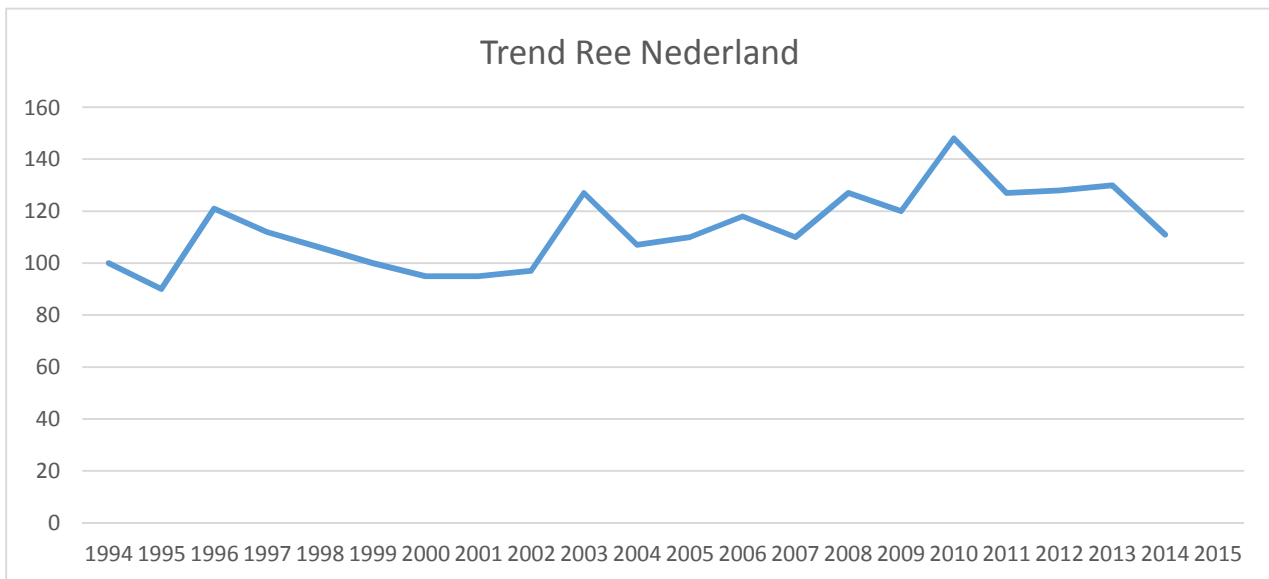
¹ A **least concern** (LC) species is one which has been categorised by the International Union for Conservation of Nature as evaluated but not qualified for any other category. As such they do not qualify as threatened or near threatened.

Hoofdstuk 3 Voorkomen en verspreiding

Populatieontwikkeling en verspreiding

De Nederlandse reeënpopulatie heeft zich sinds de 80er jaren sterk uitgebreid. Niet alleen in aantallen, maar ook in de verspreiding over Nederland. In 1930 werd het aantal reeën in Nederland geschat op 3 á 4.000. In 1960 bedroeg dat aantal 15.000 en in 1980 lag dat aantal al tussen de 25.000 en 30.000 (Broekhuizen, 1992). De huidige schattingen liggen inmiddels boven de 100.000 exemplaren in geheel Nederland. Uit de informatie van de website van de Zoogdierverseniging (www.zoogdierverseniging.nl) alsmede uit de registratie van het Netwerk Ecologische Monitoring (dagactieve zoogdieren) blijkt dat er in de periode 1994-2014 sprake is van een matige groei van het aantal reeën in Nederland. Uit de monitoring van de landelijke trend lijkt wel dat in 2014 een lager aantal dieren is gesignaleerd. Enkel op grond een éénmalige lagere jaarmeting kan nog niet worden geconstateerd dat de landelijke trend afnemend is. Vooral nog wordt op landelijk niveau nog steeds uitgegaan van een matige groei. Op de site van de Zoogdierverseniging/verspreidingsatlas wordt overigens vermeld dat 'Inventarisatie van het aantal aanwezige reeën met name in uitgestrekte bosgebieden lastig is en dat vaak blijkt dat het aantal dieren toch wordt onderschat. Op grond van de gegevens, als gepubliceerd op de website van de Zoogdierverseniging en de verspreidingsatlas wordt de landelijke trend van het ree in Nederland (sinds 1950) vastgesteld op: stabiel of toegenomen.

Figuur 1. Landelijke indexcijfers ree, index: 2000=100 (bron: NEM (VZZ, CBS))

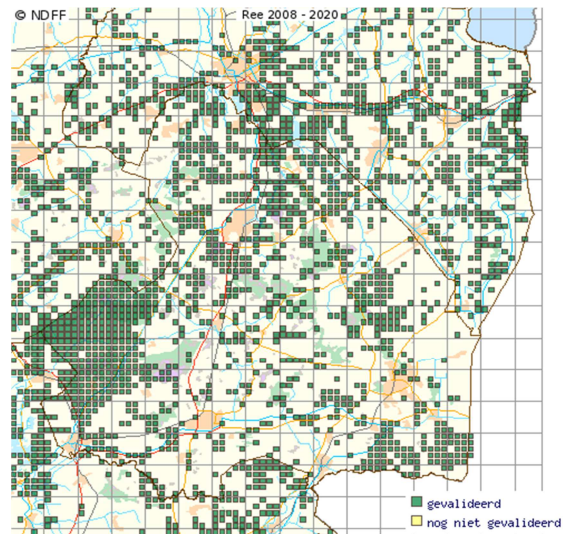

Drenthe

Het ree komt in de gehele provincie Drenthe voor, zie figuur 2.

Reeën hebben een voorkeur voor parklandschap: bebost gebied, afgewisseld met akkers en weilanden. Ook voelt hij zich thuis in open parklandschappen zoals heideterreinen, polderland en zelfs uitgesproken vochtige landschapstypen zoals rietvelden (Lange *et al.* 1994).

Kort gezegd; het Drentse landschap is een ideaal landschap voor de ree. Het bevat ruim voldoende voedsel, rust en dekking.

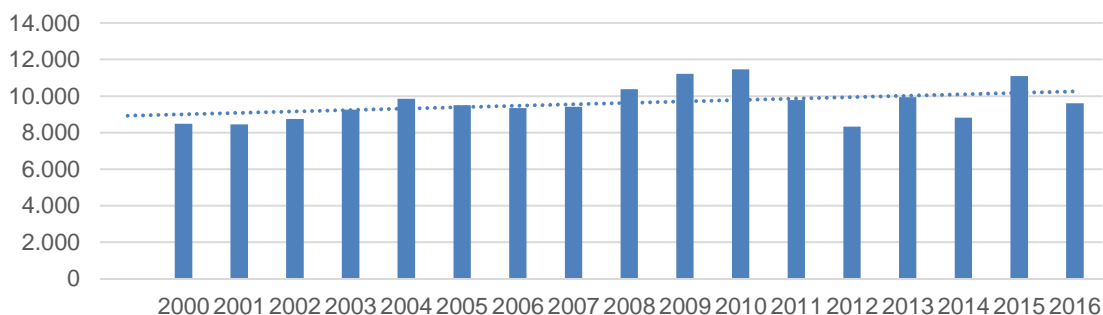
In tabel 01 wordt, op grond van de uitgevoerde voorjaarstellingen, de minimale reeënstand van Drenthe weergegeven en de groei daarvan sinds 2000. Hieruit volgt dat ook in Drenthe nog sprake is van een matige groei. Wel schommelt de reeënstand in Drenthe de laatste jaren rond de 10.000 getelde exemplaren.

Figuur 2 Verspreiding Ree Drenthe (bron: NDFF)

Tabel 01 Voorjaarstellingen 2000-2016, geteld = minimaantal (MNA)

	Bok	Geit	Bokkalf	Geitkalf	Onbekend	Verhouding geit/bok	Totaal
2000	2.468	3.309	1.139	1.220	356	1,3	8.492
2001	2.572	3.278	1.162	1.103	330	1,2	8.445
2002	2.551	3.367	1.173	1.171	491	1,2	8.753
2003	2.589	3.452	1.209	1.346	654	1,3	9.250
2004	2.795	4.043	1.156	1.272	580	1,3	9.846
2005	2.643	3.843	1.119	1.320	578	1,4	9.503
2006	2.486	3.858	1.102	1.219	677	1,4	9.342
2007	2.480	3.834	1.033	1.233	830	1,4	9.410
2008	2.762	4.309	1.094	1.257	961	1,4	10.383
2009	2.906	4.582	1.062	1.332	1.335	1,5	11.217
2010	2.964	4.452	1.120	1.387	1.542	1,4	11.465
2011	2.708	4.010	1.016	1.164	877	1,4	9.775
2012	2.033	3.438	698	880	1.272	1,6	8.321
2013	2.900	4.374	1.156	1.509	329	1,5	9.939
2014	2.584	3.838	969	1.243	222	1,4	8.826
2015	3205	4875	1176	1431	408	1,5	11.095
2016	2919	4400	1018	1267	328	1,5	9.604

AANTALLEN REEËN DRENTHE en TREND op basis van tellingen/MNA

Figuur 3 Populatieontwikkeling ree Drenthe

Ondanks alle goede bedoelingen en grote inzet, moet worden gesteld dat de uitgevoerde tellingen van reeën nooit volledig zekerheid kunnen geven over het exacte aantal reeën dat in een gebied voorkomt. In absolute zin zijn aantallen in populaties reeën niet vast te stellen (Geert W.T.A. Groot Bruinderink, 2013).

Er kan niet worden gesproken van een absoluut aantal getelde reeën of een absoluut getal. Daarom wordt tegenwoordig alleen het minimaal aantal getelde reeën bepaald.

Oorspronkelijk werd met de door de telmethode verkregen gegevens beoogd de werkelijke totale populatieomvang vast te stellen om op grond hiervan onder andere tot een werkplan te komen. Omdat uit wetenschappelijk onderzoek gebleken is dat aantallen in populaties reeën in absolute zin niet zijn vast te stellen en een rekenmethode daarvoor onvoldoende kan worden onderbouwd, wordt tegenwoordig alleen het minimaal aantal aanwezige reeën bepaald (vaak aangeduid met de Engelse term: *Minimum Number Alive, MNA*). Bij het bepalen van deze MNA spreken we dan ook niet meer van tellen van reeën, maar van trendtellingen van reeën. Door de resultaten jaarlijks met elkaar te vergelijken, is het mogelijk om een trend te onderscheiden in de ontwikkeling van de reeënpopulaties. Daarbij is vooral van belang om te kunnen vaststellen of er sprake is van afname, stabilisering of toename.

Draagkracht

Onder draagkracht van een gebied wordt niet alleen de natuurlijke draagkracht verstaan. Het aantal reeën dat in de provincie Drenthe kan voorkomen is ook afhankelijk van andere maatschappelijke of economische belangen. Dit wordt vaak uitgedrukt in 'economische of multifunctionele draagkracht'. Andere functies binnen de provincie Drenthe, zoals landbouw, wonen, verkeer, infrastructuur, werken, recreatie en ook natuurbeheer bepalen tezamen hoeveel ruimte en beschikbaar leefgebied er is voor reeën en dus ook het aantal reeën dat binnen de provincie kan leven.

In het beleid van de provincie Drenthe (zie hoofdstuk 5) wordt aangegeven dat er -voor het bepalen van het aantal reeën in Drenthe- moet worden uitgegaan van een aanpassing van het Model Van Haaften (Venema, 2014). Het Model Van Haaften geeft inzicht in kwaliteitsverschillen in- en tussen leefgebieden (leidraad reeënbeheer VHR, 2014).

Hieruit volgt dat in de provincie Drenthe is vastgesteld dat binnen de provincie minimaal 10.300 reeën kunnen voorkomen.

Uitwisseling met omliggende gebieden

Uitwisseling van de Drentse populatie (of deelpopulaties) met omliggende gebieden is mogelijk. In noordelijke richting vindt uitwisseling plaats met reeënpopulaties in Groningen en in noordelijke en westelijke richting met reepopulaties in Friesland, in zuidelijke richting hoofdzakelijk uitwisseling met de reeënpopulatie in Overijssel. Naar het oosten is uitwisseling met de Duitse reeënpopulaties mogelijk.

Alleen waar sprake is van relatief onoverkomelijke barrières, zoals snelwegen, kanalen, grote wateren en rasters is geen uitwisseling van betekenis mogelijk. In geval van de Drentse populatie of populaties zijn er geen aanmerkelijke provinciale barrières aanwezig, met uitzondering van de bestaande snelwegen en kanalen *binnen* de provincie zelf.

In de omliggende FBE's wordt de reeënpopulatie eveneens beheerd, waarbij een doelstand of gewenste stand wordt nagestreefd. In Duitsland wordt eveneens de reeënstand beheerd en bejaagd.

Dit maakt de noodzaak voor een afgewogen beheer door zorg van de FBE in Drenthe van belang, omdat bij een niet afgestemd beheer met de omliggende provincies en in Duitsland altijd zal leiden tot instroom van, respectievelijk uitstroom naar, drentse populaties. Dat heeft ook weer gevolgen voor het beheer in die aangrenzende provincies en Duitsland.

Hoofdstuk 4 Schadehistorie

Uit de evaluatie van de voorgaande beheerperiode(n), de door BIJ12/Unit faunafonds aangeleverde schadegegevens en de valwildregistraties volgt dat door het ree in Drenthe schade optreedt aan de belangen 'volksgezondheid of openbare veiligheid' (verkeersveiligheid) en 'gewassen'.

Er zijn op dit moment geen andere wettelijke belangen op grond waarvan beheer van de reeënpopulatie (s) wordt voorzien²³.

Daarom wordt hieronder alleen ingegaan op de onderwerpen 'schade aan gewassen' (paragraaf 4.1) en 'verkeersveiligheid' (paragraaf 4.2).

Paragraaf 4.3 gaat voorts in op het wettelijke belang 'ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren'. Dit is een eigenstandig wettelijk belang (artikel 3.10 lid 2d) waarvoor ook aan jachtaktehouders ontheffing kan worden verleend (of waarvoor GS opdracht kunnen verstrekken) om zieke of gewonde reeën uit hun lijden te kunnen verlossen.

4.1 Schade aan gewassen

Schade aan gewassen kenmerkt zich doordat reeën -mede als gevolg van hun specifieke voedselkeuze- land- en tuinbouwgewassen aanvreten. Niet dat reeën direct grote hoeveelheden van de gewassen tot zich nemen, maar ernstige schade kan optreden als reeën jonge gewassen eten waardoor deze gewassen niet of onvoldoende tot ontwikkeling komen. Ook het zogenaamde schillen van (jonge) fruitbomen kan ertoe leiden dat deze bomen niet voldoende tot ontwikkeling komen, minder vrucht dragen of zelfs afsterven. Normaal gesproken is deze schade beperkt en leidt niet tot ernstige schade (bron: www.BIJ12/Unit faunafonds). Dit wil echter niet zeggen dat het altijd zo is. Vooral bij meer gevoelige gewassen in de tuinbouw en fruitteelt kan de schade toch aanzienlijk zijn (SBB/Klomberg, 2012), waarbij gesproken kan worden van een economisch ernstige schadeomvang. Vooral wanneer de reedichtheden in een gebied hoog zijn, is het voor te stellen dat -zeker bij rijke voedselgebieden (waar zeker ook de tuinbouw- en fruitteeltgebieden onder kunnen worden verstaan)- de territoria klein zijn. Maar ook in de

winter, als de reeën in sprongen samenleven, zullen deze sprongen zich vooral ophouden in de gebieden waar veel en goed voedsel is te vinden. Het is dan ook niet uit te sluiten dat de dieren zich vooral ophouden op land- en tuinbouwgronden die voor de dieren het meest interessant zijn voor wat betreft hun voedselkeuze.

Uit bovenstaande volgt dat het al dan niet optreden van schade aan land- en tuinbouw zeer afhankelijk is van een combinatie van factoren. Primair gaat het uiteraard om het aantal reeën dat zich daadwerkelijk in een gebied bevindt. Een lage reedichtheid in een gebied met hoge voedselproductie zal niet of nauwelijks leiden tot aanmerkelijke schade aan gewassen. Bij een hoge reedichtheid neemt de kans op ernstige schade aan gewassen toe.

Schadehistorie voorgaande planperiode

² Zie voor uitleg wettelijke belangen hoofdstuk 5

³ Zie ook paragraaf 5.2.2 (Beleidsregels natuurbescherming Drenthe)

In de afgelopen beheerperiode (2009-2016) is door het Faunafonds de volgende land en tuinbouwschade in Nederland door reeën getaxeerd en uitgekeerd, zie tabel 2.

Tabel 2 Geregistreerde en getaxeerde schade door reeën aan gewassen 2011-2016

	2011		2012		2014		2015		2016	
	getaxeerd	uitgekeerd	getaxeerd	uitgekeerd	getaxeerd	uitgekeerd	getaxeerd	uitgekeerd	getaxeerd	uitgekeerd
Ree (totalen)	€ 0	€ 0	€ 1.560	-	€ 16	-	€ 4.325	€ 3.950	-	€ 125
Dwingelerveld e.o. bloem			€ 1.560							
Midden Drenthe bloembol							€ 4.200	€ 3.950		
Hondsrugveld mais					€ 16					
Mars en Westerstroom Mais/snijmais										€ 125

Schadepreventie

Een tegemoetkoming voor schade wordt alleen uitgekeerd indien de grondgebruiker heeft aangetoond dat schadepreventieve maatregelen zijn getroffen zoals deze zijn opgenomen in de Schadepreventiekit Hertachtigen ([www.BIJ12.nl/Unit faunafonds](http://www.BIJ12.nl/Unit_faunafonds)).

Effect maatregelen

De omvang van schade aan gewassen binnen Drenthe is in de afgelopen jaren sterk wisselend gebleken. In de afgelopen jaren (2011-2016) is door het Faunafonds slechts beperkt schade door reeën geregistreerd en uitgekeerd. In 2015 is een aanzienlijk bedrag van € 3.950 uitgekeerd. Van structurele schade aan gewassen door reeën is geen sprake.

Aanpak

Op grond van de Wnb van de provincie Drenthe zal voor dit sterk wisselend schadebeeld geen ontheffing op voorhand worden aangevraagd.

In geval van incidentele optredende schade kan de grondgebruiker (via de FBE Drenthe) een zogenaamde incidentele ontheffing aanvragen bij Gedeputeerde Staten van Drenthe. Daarbij wordt wel aangeraden om eerst ree-werende maatregelen te treffen, zoals het plaatsen van tijdelijke rasters.

Daarnaast blijft het noodzakelijk om in de komende planperiode alle optredende schade te registreren en de ontwikkelingen te blijven monitoren.

4.2 Volksgezondheid of openbare veiligheid

Verkeersveiligheid

Reeën steken regelmatig verharde wegen over. Dit leidt tot aanrijdingen en gevaar voor de verkeersveiligheid. Landelijk worden per jaar rond de 10.000 aanrijdingen met reeën geregistreerd (bron: onder andere VHR, 2014). Het gaat hier om een sterke onderschatting, omdat lang niet alle aanrijdingen

met reeën worden geregistreerd. Afgezien van dierenleed levert dit voor heel Nederland een kostenpost op van, naar schatting, € 25 miljoen.

De meeste aanrijdingen met reeën vinden in Nederland plaats in de periode april en mei en in periode van de bronst, midden juli – midden augustus (bron: leidraad verminderen aanrijdingen januari 2017)
De meeste reeën worden aangereden in het voorjaar, wanneer de onrust in de populatie toeneemt doordat de geiten de kalveren verstoten en daarnaast de jonge bokken worden verjaagd uit het territorium van de dominante bokken.

Wanneer de wildongevallen per etmaal worden bekeken, dan valt op dat dit voor reeën tamelijk gelijkmatig verspreid over het etmaal is, met een kleine piek tussen 06.00 en 09.00 uur en tussen 17.00 en 01.00 uur. In deze tijdvakken zijn zowel de ochtend- als avondspits gelegen. Een duidelijk ongevalsluwe periode op de dag is gelegen tussen 10.00 uur en 15.00 uur (zie ook Vries 2015).

Uit onderstaande onderzoeken volgt dat er een verband bestaat tussen de 'dichtheid' van het aantal reeën in een gebied versus het aantal aanrijdingen.

Uit het onderzoek van Seiler (Seiler, 2010) volgt o.a. dat er een verband bestaat, zij het niet lineair, met de waargenomen groei van een reeënpopulatie en het aantal aanrijdingen. Daarbij is er een onderscheid te maken tussen de toename van het aantal reeën en de toename van het verkeersaanbod. Het aantal aanrijdingen met reeën steeg in deze situatie sterker dan de gemeten toename van de verkeersintensiteit. Dezelfde trend werd ook door Groot Bruinderink en Hazenbroek vastgesteld (Groot Bruinderink, 1996). Maatregelen moeten volgens Putman (Putman, 2014) gericht zijn op een lokale beoordeling van de situatie waarbij alle factoren (verkeerssituatie, aanwezigheid van type landschap, aan- of afwezigheid van concrete barrières) tezamen worden afgewogen in relatie tot de aanwezigheid van (aantallen) reeën.

Lange termijn effecten zijn volgens Putman goed te bereiken door op lokaal niveau te beoordelen waar de risico's liggen, daarop maatregelen te treffen in de vorm van wering en door tegelijkertijd ook in te grijpen in de populatieomvang. In dat verband moet ook verwezen worden naar Langbein en Putman (Langbein/Putman, 2005) waarin wordt aangegeven dat het reguleren van de dichtheid (van reeën) op regionale schaal wel degelijk resulteert in een getalsmatige reductie van het aantal aanrijdingen. Maar daarbij wordt tegelijkertijd aangegeven dat op lokale schaal, waar dus het daadwerkelijke afschot plaatsvindt, ook rekening moet worden gehouden met de andere aangegeven factoren waaronder de aanwezigheid van veilige oversteekvoorzieningen, afrasteringen en het verkeer ter plaatse zelf. Bovenstaande wordt ook weer bevestigd door het onderzoek van Groot Bruinderink naar de oorzaken van aanrijdingen met hoefdieren (Groot Bruinderink, 2010).

Schadehistorie voorgaande planperiode

Mede als gevolg van het treffen van maatregelen (zie hieronder) en het reguleren van de reeënstand in Drenthe is er ook een verband te zien in het aantal aanrijdingen met reeën.

Het aantal aanrijdingen tussen reeën en verkeer in Drenthe is in de afgelopen beheerperiode geregistreerd per WBE-werkgebied. Ook hier geldt dat lang niet alle aanrijdingen kunnen worden geregistreerd, daar niet altijd melding wordt gedaan van aanrijdingen met reeën.

In tabel 3 is een overzicht opgenomen van het aantal geregistreerde omgekomen reeën in het verkeer of door andere oorzaken dood gevonden (verdrinking of onbekende oorzaken). Vanaf 2014 is in de registratie een splitsing aangebracht tussen daadwerkelijk doodgereden reeën en reeën die door een andere oorzaak zijn doodgevonden. Uit ervaringscijfers in aangrenzende provincies blijkt dat het aandeel

verkeersslachtoffers rond de 70 en 80% ligt van het totaal aantal slachtoffers. Daaruit volgt dat jaarlijks gemiddeld (berekend over de laatste 6 jaar) binnen Drenthe minimaal 550 aanrijdingen met reeën plaatsvinden. Dit leidt bij een gemiddeld schadebedrag van € 2.500,- tot een minimale jaarlijkse economische schadepost van € 1.375.000,- in de provincie Drenthe.

Daarbij moet worden aangetekend dat lang niet alle doodgereden dieren of aanrijdingen met reeën daadwerkelijk bekend zijn. Lang niet alle aanrijdingen worden gemeld. Tevens worden veel gedode dieren direct van de weg gehaald en meegenomen zonder dat deze worden gemeld bij politie of bij registrerende organisaties. Ook is het dier zelf lang niet altijd direct dood, vlucht over enige afstand weg en sterft soms ongezien alsnog. Uiteraard overleeft ook een aantal dieren een aanrijding. Hoewel in al deze gevallen wel schade kan optreden, zijn in onderstaande tabel slechts de bekende gedode en gemelde dieren meegenomen.

Tabel 3 Geregistreerd valwild en aanrijdingen 2009-2015 (reeën)

Drenthe	Voorjaarsstand	valwild	waaronder aanrijdingen	aandeel aanrijdingen/stand
TOTAAL				
2009	11.217	997	795	7%
2010	11.465	892	714	6%
2011	9.775	632	506	5%
2012	8.321	621	497	6%
2013	9.939	469	375	4%
2014	8.826	620	501	6%
2015	11.095	949	785	7%
2016	9.604	756	633	7%

Daarnaast is over de afgelopen beheerperiode een analyse uitgevoerd naar de locaties waar zich aanrijdingen met reeën voordoen. Vanuit verschillende onderzoeken volgt namelijk dat deze kans niet overal even groot is. In gebieden waar reeën leven en waar weinig wegen de gebieden doorsnijden, is vanzelf minder kans op aanrijdingen dan in gebieden die veel fijnmaziger zijn doorsneden met wegen. Maar ook de wijze waarop reeds maatregelen zijn getroffen om aanrijdingen te voorkomen (van preventie tot en met afschot) zijn bepalend in hoeverre in (delen van) gebieden aanrijdingen plaatsvinden of uitblijven. In de figuren 4, 5 en 6 is een weergave opgenomen van de locaties waar over de jaren 2014-2016 aanrijdingen met reeën zijn gemeld. Uit de figuren en bovenstaande blijkt dat, ondanks de maatregelen die tot op heden zijn getroffen, nog steeds in Drenthe overal aanrijdingen plaatsvinden en kunnen vinden.

Figuur 4 Aanrijdingen reeën 2014

Figuur 5 Aanrijdingen reeën 2015

Figuur 6 Aanrijdingen reeën 2016

Schadepreventie

In de voorgaande jaren zijn door de WBE's vele knelpunten in beeld gebracht en is vastgesteld op welke wijze deze knelpunten kunnen worden aangepakt. Daarbij is allereerst ingezet op het gebruik en toepassing van preventieve middelen, zoals het plaatsen van wildspiegels.

In de huidige situatie worden door heel Drenthe reeds verschillende preventieve middelen ingezet om de verkeersveiligheid te verbeteren, zoals wildspiegels, reflectoren en rasters en het aanbrengen van faunapassages. De verantwoordelijkheid voor de inzet van preventieve maatregelen ligt bij de wegbeheerder. Vanuit de FBE en de WBE's worden de verantwoordelijke wegbeheerders regelmatig geïnformeerd over mogelijke knelpunten. Daarbij wordt er bij de wegbeheerders op aangedrongen om werende maatregelen te nemen om aanrijdingen te voorkomen. Voor zover de provincie verantwoordelijk is, wordt voor de inzet van nieuwe preventieve maatregelen aangehaakt bij bestaande en toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

Het is echter niet het beleid van de provincie om de gehele provincie te voorzien van wildwerende rasters, waarmee de inzet van preventieve maatregelen te allen tijde een afweging is tussen ecologische/landschappelijk inpassing en de noodzaak vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid.

Bijlage 5 a en b bij dit plan bevat een overzicht van (een deel van) deze getroffen maatregelen.

In 2014 is begonnen door het afschot te relateren aan verkeersveiligheid, waarbij het verband tussen populatiegrootte en aanrijdingsfrequentie uitgangspunt is.

Aanpak

Treffen van preventieve maatregelen

Ook voor de komende planperiode blijft primair de aandacht liggen op het treffen van maatregelen om te voorkomen dat aanrijdingen tussen weg- en treinverkeer en reeën kunnen plaatsvinden, zie ook Vries 2015⁴.

Verder is in januari 2017 de 'Leidraad verminderen aanrijdingen reeën' gepubliceerd. Deze leidraad is tot

⁴ Het rapport De Vries, M. (2015). Road kills of roe deer (*Capreolus capreolus*) in the Netherlands: assessment of impacts and mitigation measures, bevat een bruikbare methode om knelpunten in beeld te brengen en een afweging te maken welke maatregelen effectief kunnen zijn.

stand gekomen in samenwerking tussen de Dierenbescherming, de 12 landschappen, Natuurmonumenten, Vereniging Het Reewild en de Zoogdiervereniging. In deze leidraad is een 'stappenplan verminderen aanrijdingen' opgenomen. Dit stappenplan en ook de overige in de leidraad opgenomen adviezen zijn een goede basis om zicht te krijgen in de daadwerkelijk optredende problemen alsmede de te nemen stappen om het aantal aanrijdingen te verminderen.

De FBE Drenthe stimuleert partijen in het treffen van zoveel mogelijk preventieve maatregelen ter voorkoming van aanrijdingen met reeën. Dit uiteraard wel voor zover dit binnen haar macht en bevoegdheden ligt. Indien de FBE constateert dat bepaalde maatregelen gewenst zijn, maar dat het treffen van maatregelen afhankelijk is van de medewerking van andere partijen dan informeert de FBE de provincie Drenthe hierover en adviseert welke maatregelen gewenst of noodzakelijk zijn.

Dit is ook zo weergegeven in de voornoemde leidraad. Voor de uitvoering is het logisch alle partijen met kennis over beheer, inrichting van wegen etc. worden betrokken bij het opstellen van een beheerplan, maar ook zeker bij de uitvoering zelf. Het gaat dan om eigenaren en beheerders van aan wegen grenzende gronden waar reeën leven, wegbeheerders (gemeente, provincie), uitvoerders van het faunabeheer (o.a. wildbeheereenheden) en de verantwoordelijken voor het treffen van preventieve maatregelen.

Knelpunt gestuurd afschot middels werkplannen

De laatste mogelijkheid om verkeersveiligheid te verhogen is om in te grijpen in de (aantallen) dieren. Dat houdt in reductie of stabilisatie van de omvang van de populatie, dit voor zover de leefwijze, aanwezigheid en gedrag van de dieren aanleiding geeft tot een risico voor de verkeersveiligheid.

Zoals hierboven al benoemd is in de afgelopen beheerperiode door alle WBE's een inventarisatie gedaan van de knelpunten rond verkeersveiligheid. Op basis daarvan worden door alle WBE's werkplannen opgesteld.

Daarnaast is door de provincie Drenthe in 2013 en 2015, per WBE een draagkrachtberekening uitgevoerd (provincie Drenthe; draagkrachtberekeningen 2013, 2015). Deze draagkrachtberekeningen vormen voor de komende planperiode de basis voor het beheer. In tabel 4 is per WBE de door de provincie vastgestelde draagkracht (=doelstand) weergegeven.

Tabel 4 Berekende draagkracht (doelstand) per WBE

WBE	doelstand
Artemis	693
Bargerveld	164
Dalgronden	243
Diana nw	1559
Diever Smilde	532
Drents Diep en Aa	700
Drie Marken	279
Dwingelerveld	626
Echtens Morgenland	310
Grensstreek	149
Groote Veld	376
Havelte	468
Hondsrugveld	1189
Kerspel Dalen	178
Koekange Ruinerwold	89
Lebbestaok	731
Mars en Westerstroom	626
Noordenveld	593
Noord-Westhoek	30
Scholtensveld	219
Vledder	399
Wieken	165
TOTAAL	10318

De door de Wildbeheereenheden (WBE's), als lokaal ter zake deskundigen, op te stellen werkplannen hebben als streven:

Op lokaal niveau het belang van verkeersveiligheid zeker te stellen. Dit gebeurt door middel van het schatten van de populatieopbouw aan de hand van o.a. tellingen en de uit te voeren getalsregulatie.

Bij het opstellen van de jaarlijkse werkplannen wordt aan de WBE's gevraagd om het stappenplan uit de Leidraad verminderen aanrijdingen reeën te volgen. De jaarlijkse werkplannen per WBE zullen de volgende informatie bevatten:

- De berekende aanwas op grond van de voorjaarstellingen (gemiddelde over de afgelopen drie jaren). Om de aanwas te bepalen wordt uitgegaan van een vast aanwaspercentage van 70% van de getelde volwassen vrouwelijke dieren, inclusief smalreeën (1 jaar).
- Een beschrijving van de geslachtsverhoudingen.
- Jaarlijks een nieuwe analyse van knelpunten waarbij risico's bestaan tot aanrijdingen met reeën en een omschrijving van de maatregelen die genomen moeten worden om het aantal aanrijdingen te verminderen of te stabiliseren.
- Een plan waarbij wordt aangegeven waar en welk afschot moet plaatsvinden om het beoogde resultaat te bereiken.

- Aanleveren door de wegbeheerders (o.a. Provincie) van gegevens inzake aangereeden reeën aan de FBE en WBE's ter verwerking in het FRS systeem.

In bijlage 2 bij dit faunabeheerplan zijn de beoordelingscriteria opgenomen waaraan een werkplan dient te voldoen.

Naar een leefgebiedenbenadering

Voor een goed en effectief beheer van de reeënpopulaties is het gewenst om veel meer te kijken naar de leefgebieden waarbinnen de populaties zich ophouden. Dit vereist een andere aanpak en gebruik van de beschikbare data over het voorkomen en de leefwijze van de reeën. Hiervoor is het eerst nodig om in de komende planperiode de data anders te gaan rangschikken. Daarom is er voor gekozen om niet in de periode waarop dit plan betrekking heeft, maar de periode daarna het beheer van de reeënpopulatie binnen Drenthe te gaan uitvoeren op basis van de leefgebiedenbenadering zoals voorgesteld door de Vereniging Het Reewild. De komende planperiode zal dan ook nadrukkelijk worden gebruikt om het beheer zodanig te gaan organiseren dat in de toekomst beheer op leefgebiedenniveau kan gaan plaatsvinden. Hiervoor zal in de komende planperiode een verdere uitwerking worden opgesteld.

Effect maatregelen (doelen)

Het provinciale beleid (zie hoofdstuk 5) bevat geen concrete doelen waarnaar gestreefd wordt, anders dan het beperken van het aantal verkeersdeelnemers die, als gevolg van een aanrijding met een wild dier, met letsel in het ziekenhuis worden opgenomen.

Het aantal aanrijdingen met reeën ligt gemiddeld rond de 550 aanrijdingen per jaar. Intensivering van het beheer, inhoudende het treffen van preventieve maatregelen, alsmede het continueren van het beheer door middel van het reguleren van de populatie, is noodzakelijk om dit aantal aanrijdingen te verminderen. Voor een optimale uitvoering van het noodzakelijk geachte beheer is lokaal maatwerk, in de vorm van werkplannen door de lokaal terzake deskundigen van de WBE, de aangewezen methode (zie hiervoor).

Kan geen getalsmatig beheer worden uitgevoerd (wordt geen ontheffing voor afschot verleend), dan zal de omvang van de reeënpopulatie stijgen en zal ook het aantal aanrijdingen tussen voertuigen en reeën toenemen. Mede op basis van de beoordeelde onderzoeken (zie literatuuropgave) is voldoende zeker dat binnen Drenthe het aantal aanrijdingen met reeën zal toenemen.

4.3 Voorkomen en bestrijden van onnodig lijden

In artikel 3.10 lid 2 onder d is het wettelijk belang 'voorkomen en bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren' opgenomen. Het gaat hier om zowel 'voorkomen' of 'bestrijden'. Voorkomen ziet namelijk op maatregelen om onnodig lijden niet te laten plaatsvinden. Dit is nadrukkelijk gekoppeld aan de noodzaak om aantallen dieren binnen een populatie binnen een bepaalde omvang te houden, waarbij wordt voorzien dat hierdoor geen dieren ziek worden (of verwond raken) als gevolg van de populatiedichtheid. Oftewel, er is voor elk dier binnen de populatie voldoende ruimte om 'adequaat te reageren op: honger, dorst en onjuiste voeding, thermaal en fysiek ongemak, verwondingen en ziekten, angst en chronische stress en de dieren hebben de vrijheid om normale, soort-specifieke gedragspatronen te vertonen om zich aan te passen aan de omgevingsomstandigheden'.

Ongeacht de situatie en omstandigheden is het nooit helemaal uitgesloten dat individuen van de soort ziek of gewond raken. Ook valt te denken aan aanrijdingen met verkeer. Ook in dit geval zal altijd ingegrepen moeten worden om onnodig lijden te beperken. Dat kan allereerst door middel van een afweging of het betreffende dier geholpen kan worden met revalidatie en daarna terugbrengen in de natuur. Is dit niet mogelijk, dan bestaat ook hier de morele plicht om het dier uit zijn lijden te verlossen. Het staat voorop dat het *voorkomen* van onnodig lijden voorop staat. Mocht ondanks dat toch sprake zijn van een noodzaak tot 'bestrijden (lees: beperken) van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren' dan zal hiervoor ontheffing moeten kunnen worden afgegeven, teneinde het betreffende dier uit zijn lijden te kunnen verlossen met gebruikmaking van de toegestane middelen.

Aanpak

Met de uitgangspunten van dit faunabeheerplan wordt tevens voorkomen dat de omvang van de populatie reeën binnen Drenthe zodanig toeneemt dat -al dan niet plaatselijk- sprake is van zodanige hoge dichtheden dat hierdoor individuen genoodzaakt worden (wegens voedseltekort of territoriumgebrek) naar andere gebieden te trekken. Is dit het geval dan zal dit zich vertalen in een slechtere conditie bij de dieren, maar ook op een onverantwoord hoog risico op aanrijdingen. Hiermee wordt ook voorkomen dat er zodanig hoge dichtheden ontstaan, dat binnen de populatie te grote uitwisseling kan plaatsvinden van ziekten of parasieten. Dit kan resulteren in een populatie-crash.

In geval van letsel als gevolg van aanrijdingen of anderszins en optreden van ziekte bij dieren is het noodzakelijk om deze dieren zo snel en humaan mogelijk uit hun lijden te kunnen verlossen.

Continuering van het gevoerde beleid en het beheer van de populatie van reeën zijn dan ook essentieel om onnodig lijden te voorkomen. Tevens dient ter bestrijding van toch optredende gevallen van zieke of gebrekkige reeën voldoende ruimte beschikbaar te zijn. Dit houdt in dat (aangewezen) jachtaktehouders juridisch in staat worden gesteld om dieren ook daadwerkelijk uit hun lijden te kunnen verlossen met gebruikmaking van de toegestane middelen. Hiertoe dient in de af te geven ontheffing specifiek ruimte te worden gegeven. Reeën, niet ziek of gewond, dienen te worden aangeboden aan een reeënopvangcentrum dat gerechtigd is de dieren onder zich te hebben.

Bestrijding van onnodig lijden en zieke reeën met gebruikmaking van het geweer dient te kunnen plaatsvinden gedurende het gehele jaar, binnen de hele provincie Drenthe en gedurende het gehele etmaal, alsmede op zon- en feestdagen. Voor die velden c.q. terreinen die niet voldoen aan de wettelijke eisen die gesteld zijn aan een jachtveld, als mede binnen bebouwde kommen of openbare wegen wordt verwezen naar de vast te stellen 'valwildregeling' waarin aan aangewezen personen van WBE's voor o.a. dit doel een opdracht art. 3.18 Wnb wordt verstrekt.

Mede gelet op de intrinsieke waarde van het dier, in geval van onnodig lijden, zal door het gehele jaar, binnen de gehele provincie en ook gedurende het gehele etmaal moeten kunnen worden ingegrepen.

Hoofdstuk 5 Wettelijk en beleidsmatig kader

5.1 Wet natuurbescherming

5.1.1 Wet

Op dit faunabeheerplan is het kader van de Wnb van toepassing. Het ree is een soort als bedoeld in artikel 3.10 lid 1 onderdeel a van de Wnb (Bijlage Wnb onderdeel A).

Hieronder wordt een korte samenvatting gegeven van de meest relevante wetsartikelen die betrekking hebben op het planmatig beheren van reeënpopulatie(s). Voor de exacte en volledige weergave van de wetsartikelen wordt verwezen naar de officiële publicatie van de wet op wetten.nl⁵.

Op grond van artikel 3.10 lid 1 onder a en b is het verboden om reeën opzettelijk te doden of te vangen of hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.12 lid 3 Wnb stelt de FBE faunabeheerplannen vast voor hun werkgebied. Onderdeel van het faunabeheerplan zijn passende en doeltreffende maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade aangericht door in het wild levende dieren. Ten behoeve van een planmatige en doelmatige aanpak van het faunabeheer wordt het faunabeheerplan onderbouwd door trendtellingen van de populaties van in het wild levende dieren in het gebied waarop het faunabeheerplan van toepassing is.

Indien het noodzakelijk wordt geacht de omvang van een reeënpopulatie te beperken geldt dat op grond van artikel 3.17 lid 1, gedeputeerde staten van Drenthe een ontheffing als bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, tweede lid kunnen verlenen voor het opzettelijk doden of vangen van reeën.

De wet regelt ook onder welke voorwaarden en binnen welke kaders GS een dergelijke ontheffing kunnen verlenen.

Artikel 3.17 Wnb geeft allereerst in lid 1 een opsomming van de (wettelijke) belangen waarvoor GS een ontheffing kunnen verlenen voor het beperken of beheren van de reeënpopulatie(s) binnen Drenthe:

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang;
4. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, industrieterreinen of begraafplaatsen;
5. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
6. in het algemeen belang

⁵ <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-01-01>

Lid 2 van artikel 3.17 bepaalt dat een ontheffing als bedoeld in het eerste lid moet worden verleend aan een faunabeheereenheid, die bij de uitvoering van de ontheffing handelt overeenkomstig het daartoe vastgestelde en goedgekeurde faunabeheerplan. Vervolgens kan, op grond van lid 3, de faunabeheereenheid bij schriftelijke en gedagtekende toestemming de daadwerkelijke handelingen door een wildbeheereenheid of anderen doen uitoefenen.

Lid 4 en 5 van artikel 3.17 bevatten daarnaast de mogelijkheid voor gedeputeerde staten om een ontheffing te verlenen aan andere partijen dan de FBE of een ontheffing te verlenen zonder dat hieraan een faunabeheerplan aan ten grondslag ligt.

Uitgangspunt is dat ingrijpen in de omvang van een populatie alleen mogelijk is als voldoende zekerheid bestaat dat de soort op zichzelf hierdoor niet 'in haar gunstige staat van instandhouding' wordt bedreigd en dat ook eerst beoordeeld is of andere maatregelen het probleem beter kunnen oplossen of voorkomen.

Artikel 3.25 bepaalt in lid 1 dat in de ontheffing ook direct de middelen moeten worden aangewezen die voor het vangen of doden van reeën mogen worden gebruikt.

Daarbij geldt ook dat het derde lid van artikel 3.25 van toepassing blijft: Er worden enkel middelen in de ontheffing aangewezen die nadelige gevolgen voor het welzijn voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken, waarbij het doden van dieren zoveel mogelijk vermeden wordt.

Artikel 3.8 lid 5 somt de voorwaarden op waaraan moet zijn voldaan alvorens een ontheffing kan worden verleend:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig voor de in de wet opgesomde belangen;
- c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

5.1.2 Besluit natuurbescherming

In relatie tot de aan te wijzen middelen worden in het Besluit natuurbescherming een aantal eisen gesteld aan het kaliber en het gebruik van het geweer in relatie tot het beheren (doden) van reeën. Ook hier geldt dat hieronder slechts een samenvatting van enkele artikelen wordt weergegeven en dat voor de exacte en volledige weergave van het besluit en artikelen wordt verwezen naar de officiële publicatie van de wet op wetten.nl.

Artikel 3.15

1. Met betrekking tot dieren van de hierna genoemde soorten worden, onverminderd de artikelen 3.13, tweede, derde en vierde lid, en 3.14, derde lid, uitsluitend de volgende geweren en munitie gebruikt: a. reeën: geweren met ten minste één getrokken loop en kogelpatronen voor getrokken loop waarvan de trefenergie ten minste 980 Joule op 100 meter afstand van de loopmond bedraagt;

Artikel 3.16

1. Het is verboden een geweer ter uitoefening van het bepaalde bij of krachtens de wet te gebruiken:
 - a. voor zonsopgang en na zonsondergang;
 - b. binnen de bebouwde kom of op terreinen als bedoeld in artikel 3.21, derde lid, van de wet;
 - c. binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, onderdeel d, van de wet;
 - d. vanaf of vanuit een rijdend motorrijtuig dan wel een ander voertuig, of
 - e. vanuit een luchtvaartuig

Indien het voor de uitvoering van dit faunabeheerplan noodzakelijk blijkt dat het geweer ook moet worden gebruikt voor zonsopgang of na zonsondergang of op locaties welke zijn benoemd in artikel 3.16 lid 1 onder b of c, GS hiervoor eveneens tegelijkertijd een ontheffing voor moeten verlenen.

5.1.3 Regeling natuurbescherming

De regeling natuurbescherming bevat geen bijzondere voorwaarden waarbij met het opstellen van dit faunabeheerplan rekening moet worden gehouden.

Wel kan worden verwezen naar artikel 3.22 van de regeling waarin een aantal vrijstellingen zijn opgenomen die van belang zijn omtrent het 'onder zich' hebben van een dood of gewond ree.

Artikel 3.22 lid 1; Er geldt een vrijstelling om een (dood) ree onder zich te hebben of dit te verhandelen als dit dier aantoonbaar is verkregen overeenkomstig een ontheffing (of vrijstelling) als bedoeld in de artikelen 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, eerste of tweede lid, van de wet.

Deze vrijstelling geldt ook voor een ziek of gewond ree als dit dier wordt opgevangen en verzorgd door personen of instanties die krachtens de Wet dieren gerechtigd zijn uit het wild afkomstige dieren onder zich te hebben voor opvang en verzorging, of degene die het dier onder zich heeft dit binnen twaalf uur overgedraagt aan personen of instanties als bedoeld in de eerste volzin.

Daarnaast geldt de vrijstelling voor het onder zich hebben van een dood dier als deze kennelijk in het wild is gestorven buiten schuld of medeweten van degene die zich het dier heeft toegeëigend.

In afwijking van het tweede lid, onderdeel b, onder 2°, is het onder zich hebben ten behoeve van het vervoeren van zieke of gewonde reeën, edelherten, damherten en wilde zwijnen uitsluitend toegestaan indien vóór het vervoer melding is gemaakt bij de meldkamer van de politie van het aantal, de vindplaats en de soort zieke of gewonde dieren en voorzover dat vervoer geschiedt door een door de politie aangewezen vervoerder.

5.2 Provinciaal beleid en uitvoeringsregelgeving

Bij de inwerkingtreding van de Wnb hebben Provinciale Staten van Drenthe de POV aangevuld met een nieuw hoofdstuk 4. Daarnaast hebben Gedeputeerde Staten van Drenthe op 20 december 2016 de Beleidsregels Wet natuurbescherming provincie Drenthe vastgesteld.

5.2.1 Beleidsregels Wet natuurbescherming provincie Drenthe (m.b.t. beheer van reeën)

In hoofdstuk 3.2 en 3.3 van de Beleidsregels Wet natuurbescherming provincie Drenthe zijn de regels en uitgangspunten voor beheer van reeën opgenomen.

Hfdsk 3.2 Beheer van reeën

Het ree is een wettelijk beschermde diersoort op grond van artikel 3.10 Wnb. De Wnb voorziet in artikel 3.17 in de mogelijkheid om ontheffing te verlenen aan een faunabeheereenheid of wildbeheereenheid ten behoeve van de beperking van de omvang van de populatie van de ree. Gedeputeerde Staten kunnen alleen ontheffing verlenen op grond van een aantal in artikel 3.17 Wnb genoemde belangen. De relevante wettelijke belangen voor het ree zijn overgenomen gevolgd door het beleidskader:

- a. in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats;

Aangezien door reeën geen (belangrijke) schade wordt aangericht aan flora en fauna verlenen Gedeputeerde Staten voor dit aspect in beginsel geen ontheffing.

- b. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom, of

In het afgelopen decennium is door reeën in Drenthe maar incidenteel belangrijke schade aan landbouwgewassen vastgesteld (dit is althans niet gemeld). Dit biedt onvoldoende aanknopingspunten om op grond van dit belang voor de hele provincie een ontheffing te verlenen. Een ontheffing wordt voor dit aspect alleen verleend voor specifieke knelpunten waarvoor geen andere bevredigende oplossing bestaat.

- c. in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, of

Het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid is voor de provincie Drenthe veruit het belangrijkste argument om af te wijken van de bescherming en afschot toe te staan. Het gaat daarbij primair om het stabiliseren en uiteindelijk terugdringen van het aantal verkeersongevallen met reeën.

Voor veiligheid van het luchtverkeer hoeft in de praktijk maar incidenteel ingegrepen te worden. Het gaat immers om afgerasterde terreinen waar een ree niet of moeilijk toegang heeft.

- d. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, industrieterreinen of begraafplaatsen,

In Drenthe is geen schadehistorie door reeën aan sportvelden, industrieterreinen of begraafplaatsen bekend. Dit biedt onvoldoende aanknopingspunten om op grond van dit belang voor de hele provincie een ontheffing te verlenen.

- e. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren, en

Er bestaat geen maatschappelijke discussie over het belang om onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren te bestrijden. De noodzaak voor dit aspect is voldoende aangetoond. De Faunabeheereenheid kan op dit onderdeel volstaan met een jaarlijkse verantwoording achteraf.

In het kader van het voorkomen van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren is beheer van populaties alleen van toepassing bij grote hoefdieren die zich bevinden in relatief kleine gebieden die door afrasteringen of infrastructurele barrières zijn afgesloten. Binnen een dergelijk gebied kan overbevolking ontstaan en daarmee dierenwelzijn in het geding komen (verhongering). In Drenthe ontbreken dergelijke kleine leefgebieden en kunnen reeën zich voldoende vrij verplaatsen. Daarom verlenen Gedeputeerde Staten in beginsel geen ontheffing voor beheer van populaties van deze soort

- f. in het algemeen belang.

Het 'algemeen belang' is bedoeld als restcategorie ten opzichte van de voorgaande genoemde algemene belangen.

Als bovengenoemde punten in het geding zijn verstrekken Gedeputeerde Staten op grond van artikel 3.17 Wnb alleen op basis van een faunabeheerplan een ontheffing aan de faunabeheereenheid Drenthe. In afwijking hiervan wordt een ontheffing rechtstreeks aan de luchthavenbeheerders van Groningen Airport Eelde of van vliegveld Hoogeveen verleend in geval van het belang veiligheid van luchtverkeer.

De ontheffing aan de faunabeheereenheid wordt verleend voor de duur van 6 jaar. In de ontheffing wordt als voorschrift opgenomen dat het afschot plaatsvindt overeenkomstig de jaarlijks goed te keuren afschotplannen. In de uiteindelijke afschotplannen, die worden opgesteld door de afzonderlijke WBE's, gaat het daarbij om de verkeersveiligheid (ad c) en om eventueel aantoonbare economische schade waarvoor geen andere bevredigende oplossing kan worden gevonden (ad b).

Hfdsk 3.3 Regels Faunabeheerplan

Vanwege maatschappelijke controverse over afschot van reeën en de uiteenlopende belangen geeft de provincie op voorhand een aantal punten mee voor dit faunabeheerplan. De bevoegdheid om regels te stellen aan een faunabeheerplan (artikel 3.12, negende lid, Wnb) is specifiek voor reeën in de POV neergelegd bij Gedeputeerde Staten.

Afschot moet gestuurd worden op basis van (verkeers-)knelpunten. In het faunabeheerplan zal door de FBE, per WBE regio, worden berekend hoeveel reeën een gebied kan bevatten (draagkracht). De aantoonbare relaties tussen de populatieomvang (doelstand volgens draagkrachtberekening en tellingen), de feitelijke verkeersknelpunten en plaats en tijd waarop afschot plaatsvindt worden hierdoor beter benut.

Het faunabeheerplan moet voorzien in een methode van afschot die duidelijk stuurt naar locaties met knelpunten. In het faunabeheerplan, en de daarop gebaseerde werk/afschotplannen, moet de beoogde streefstand dus bereikt worden in relatie met de verkeersveiligheid en/of schade (knelpunten).

Als basis voor het faunabeheerplan dient gebruik gemaakt te worden van de door Vereniging het Reewild opgestelde uniforme richtlijn (juli 2014). In afwijking daarvan stelt de provincie, in lijn met de bepalingen uit het Flora- en faunabeleidsplan, dat:

- de draagkrachtberekening wordt uitgevoerd volgens de door de provincie in 2013 verbeterde methode Van Haften dan wel op eventueel toekomstige versies daarvan;
- het bepalen van de populatieomvang per WBE wordt gebaseerd op het lopend driejarig gemiddelde van de voorjaarestellingen;
- basisgegevens van de tellingen volledig openbaar zijn en binnen twee maanden na de telling worden opgenomen in de database van de NDFF. Hiertoe kan ook gebruik worden gemaakt van bestaande invoerportalen van telmee.nl of waarneming.nl;
- bij het bepalen van het minimum aantal aanwezige reeën wordt gebruik gemaakt van de methode uit het vigerende universele reewildbeheerplan voor Groningen, Friesland en Drenthe dan wel opvolger van dat plan;
- bij berekening van afschot in relatie tot de draagkrachtberekening blijft het populatieaandeel in gebieden waarin feitelijk geen afschot plaatsvindt (wegens niet verhuren van jachtvelden voor dit doel) buiten beschouwing. Als zich in en om dergelijke terreinen problemen voordoen met betrekking tot de in de wet genoemde aspecten spreekt de provincie de grondgebruiker/eigenaar hierop aan om een oplossing te realiseren;
- het faunabeheerplan moet voorzien in een duidelijke sturing van afschot naar locaties met knelpunten. Afschot moet gestuurd worden op basis van (verkeers-)knelpunten;
- in het faunabeheerplan moet ingegaan worden op de afschotperiodes van reebokken en -geiten. Deze periodes kunnen in beperkte mate worden verruimd. Het faunabeheerplan moet hier een onderbouwing voor geven;
- de geslachtsverhouding van 1:1 geen hard uitgangspunt is bij de berekening van afschot tussen reebokken en -geiten. Afhankelijk van de feitelijke geslachtsverhouding bij het valwild kan per WBE worden bijgestuurd in de sex-ratio van de lokale populatie. Worden relatief veel bokken aangereden, dan kan het aandeel bokken in de plaatselijke populatie worden teruggebracht. Voor geiten geldt hetzelfde. Om extreme geslachtsverhoudingen te voorkomen moet de verhouding

tussen (bok: geit) komen op 1:1 en 1:1,5. Voor het bepalen van de geslachtverhouding in de populatie én de geslachtsverhouding in het valwild dient het lopend driejarig gemiddelde als uitgangspunt. Daarmee worden toevallige schommelingen door een (te) kleine steekproef voorkomen en het streven naar bepaalde sex-ratio nadrukkelijk alleen gebaseerd op trends.

Monitoring en registratie

Uit het Flora- en faunabeleidsplan volgt dat de provincie eisen stelt aan het faunabeheerplan. Deze worden hier kort weergegeven. Omtrent onderzoek en monitoring vermeldt het Flora- en faunabeleidsplan meer dan hieronder is overgenomen. Voor de volledige teksten wordt verwezen naar het Flora- en faunabeleidsplan.

Inzake onderzoek en monitoring van besmettelijke dierziektes of parasieten wordt aan de FBE gevraagd om in het faunabeheerplan een beknopt onderzoeks- en monitoringsprogramma op te nemen en in samenwerking met WBE's en terreinbeheerders ervoor te zorgen dat 'verdachte gevallen' altijd worden onderzocht en dat de onderzoeksresultaten worden gepubliceerd. De provincie Drenthe vraagt de FBE een coördinerende rol te vervullen met betrekking tot het registreren en ontdekken van mogelijke dierziektes.

Vanuit het beleid volgt dat de FBE een extra taak wordt toebedeeld inzake de coördinatie van het tijdig herkennen van mogelijke dierziektes. De FBE dient hiertoe apart te voorzien in een onderzoeks- en monitoringsprogramma. Daarin zal worden voorzien via de jaarlijkse FBE cyclus van werkplannen en verantwoording naar de provincie. Ook zal de FBE bij de werkplannen de WBE's verzoeken om verdachte dode reeën te laten onderzoeken en registreren via de Dutch Wildlife Health Centre (*DWHC*).

De provincie is van mening dat tel- en afschotgegevens die ten grondslag liggen aan beleid voor iedereen openbaar toegankelijk moeten zijn. De provincie zal randvoorwaarden stellen aan het Faunabeheerplan om te bevorderen dat wildtellingen en afschotgegevens openbaar beschikbaar zijn. op basis van de Wnb en de door de POV opgenomen vereisten dienen tel- en afschotgegevens reeds openbaar gemaakt te worden daarom wordt in dit Faunabeheerplan hier niet verder op ingegaan.

5.2.2 Provinciale Omgevingsverordening Drenthe

In het op 29 december 2016 gepubliceerde hoofdstuk 4 van de POV worden een aantal zaken geregeld die betrekking hebben op het faunabeheer in brede zin. Er worden regels gesteld aan de samenstelling en organisatie van de FBE, de WBE's en ook eisen waaraan een faunabeheerplan dient te voldoen.

In verband met de omvang van deze verordening wordt verwezen naar de officiële publicaties welke kunnen worden gevonden op de website overheid.nl.

Naast de eisen welke de verordening stelt aan dit faunabeheerplan is ook artikel 4.16 POV van belang. Voor het beheer van de reeënpopulatie is in dit artikel, in lid 3 opgenomen dat gedeputeerde staten aanvullende regels kunnen stellen waar een faunabeheerplan aan moet voldoen voor zover het gaat om regels voor reeën.

Deze regels zijn opgenomen in de Beleidsregels provincie Drenthe (zie hiervoor paragraaf 5.2.2)

5.2.2 Beleidsregels provincie Drenthe (algemeen)

Bij besluit van Gedeputeerde Staten van Drenthe van 20 december 2016, kenmerk 3.3/2016005213, zijn beleidsregels Wet natuurbescherming provincie Drenthe vastgesteld.

In hoofdstuk 3 van dit besluit zijn beleidsregels gerelateerd aan soorten en faunabescherming

opgenomen. Enkele van de beleidsregels zijn rechtstreeks overgenomen uit het Flora- en faunabeleidsplan (sluiten jacht en regels voor een faunabeheerplan).

De bevoegdheid om aanvullende regels te stellen waar een faunabeheerplan aan moet voldoen is, voor zover het gaat om regels voor reeën, expliciet gedelegeerd aan Gedeputeerde staten. Dit is geregeld in artikel 4.16, lid 3 van de POV. Inhoudelijk komen de regels overeen met de beleidsregels in het Flora en faunabeleidsplan.

Gedeputeerde Staten kunnen alleen ontheffing verlenen op grond van een aantal in artikel 3.17 Wnb genoemde belangen. De relevante wettelijke belangen voor het ree zijn overgenomen gevolgd door het beleidskader:

a. in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats;

Aangezien door reeën geen (belangrijke) schade wordt aangericht aan flora en fauna verlenen Gedeputeerde Staten voor dit aspect in beginsel geen ontheffing.

b. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom;

In het afgelopen decennium is door reeën in Drenthe maar incidenteel belangrijke schade aan landbouwgewassen vastgesteld (dit is althans niet gemeld). Dit biedt onvoldoende aanknopingspunten om op grond van dit belang voor de hele provincie een ontheffing te verlenen. Een ontheffing wordt voor dit aspect alleen verleend voor specifieke knelpunten waarvoor geen andere bevredigende oplossing bestaat.

c. in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang;

Het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid is voor de provincie Drenthe veruit het belangrijkste argument om af te wijken van de bescherming en afschot toe te staan. Het gaat daarbij primair om het stabiliseren en uiteindelijk terugdringen van het aantal verkeersongevallen met reeën.

Voor veiligheid van het luchtverkeer hoeft in de praktijk maar incidenteel ingegrepen te worden. Het gaat immers om afgerasterde terreinen waar een ree niet of moeilijk toegang heeft.

d. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, industrieterreinen of begraafplaatsen;

In Drenthe is geen schadehistorie door reeën aan sportvelden, industrieterreinen of begraafplaatsen bekend. Dit biedt onvoldoende aanknopingspunten om op grond van dit belang voor de hele provincie een ontheffing te verlenen.

e. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;

Er bestaat geen maatschappelijke discussie over het belang om onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren te bestrijden. De noodzaak voor dit aspect is voldoende aangetoond. De FBE kan op dit onderdeel volstaan met een jaarlijkse verantwoording achteraf.

In het kader van het voorkomen van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren is beheer van populaties alleen van toepassing bij grote hoefdieren die zich bevinden in relatief kleine gebieden die door

afrasteringen of infrastructurele barrières zijn afgesloten. Binnen een dergelijk gebied kan overbevolking ontstaan en daarmee dierenwelzijn in het geding komen (verhongering). In Drenthe ontbreken dergelijke kleine leefgebieden en kunnen reeën zich voldoende vrij verplaatsen. Daarom verlenen Gedeputeerde Staten in beginsel geen ontheffing voor beheer van populaties van deze soort

f. in het algemeen belang. Het 'algemeen belang' is bedoeld als restcategorie ten opzichte van de voorgaande genoemde algemene belangen. Als bovengenoemde punten in het geding zijn verstrekken

Gedeputeerde Staten op grond van artikel 3.17 Wnb alleen op basis van een faunabeheerplan een ontheffing aan de FBE Drenthe.

In afwijking hiervan wordt een ontheffing rechtstreeks aan de luchthavenbeheerders van Groningen Airport Eelde of van vliegveld Hoogeveen verleend in geval van het belang veiligheid van luchtverkeer.

De ontheffing aan de FBE wordt verleend voor de duur van 6 jaar. In de ontheffing wordt als voorschrift opgenomen dat het afschot plaatsvindt overeenkomstig de jaarlijks goed te keuren afschotplannen⁶. In de uiteindelijke plannen, die worden opgesteld door de afzonderlijke WBE's, gaat het daarbij om de verkeersveiligheid (ad c) en om eventueel aantoonbare economische schade waarvoor geen andere bevredigende oplossing kan worden gevonden (ad b).

In bijlage 2 wordt de volledige tekst weergegeven van de in de beleidsregels opgenomen regels die direct betrekking hebben op een faunabeheerplan ree.

⁶ In dit faunabeheerplan wordt gesproken van 'werkplannen' ipv afschotplannen.

Hoofdstuk 6 Voorstel tot beheer

Uit het provinciaal beleid en de beleidsregels volgt dat schade aan belangen als flora en fauna, bosbouw, land- en tuinbouw en duurzaam populatiebeheer in beginsel niet voor een ontheffing op grond van artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, eerste of tweede lid, van de wet in aanmerking komen.

6.1 Verkeersveiligheid

De provincie Drenthe geeft in haar beleid aan dat zij het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid (verkeersveiligheid) veruit het belangrijkste argument vindt om af te wijken van de bescherming en afschot toe te staan. Het gaat daarbij primair om het stabiliseren en terugdringen van het aantal verkeersongevallen met reeën.

De provincie en de FBE hebben er daarom voor gekozen om het reeënbeheer meer flexibel te maken en meer dan in het verleden te richten op het oplossen en waar mogelijk voorkomen van problemen. Primair: het voorkomen van aanrijdingen met het verkeer.

Daartoe zijn en worden vanaf 2014 jaarlijks door de Drentse WBE's werkplannen opgesteld zoals hiervoor omschreven. Deze aanpak komt overeen met het beheer, zoals gemotiveerd door de provincie Drenthe in de zitting van 23 oktober 2014 Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State. In hoger beroep (uitspraak 3 juni 2015, 201404579/A3) heeft de Afdeling beslist dat het in het besluit van GS van 26 augustus 2014 geformuleerde beheer van de reeënpopulatie in het belang van de verkeersveiligheid voldoende onderbouwd is.

Op 31 maart 2015 verliep de door Gedeputeerde Staten verleende ontheffing aan de FBE. Om te voorkomen dat vanaf dat moment het niet meer mogelijk zou zijn om uitvoering te geven aan de door GS vastgestelde afschotplannen om reewild in het kader van verkeersveiligheid te beheren is, vanwege het op dat moment nog ontbreken van een goedgekeurd Faunabeheerplan, besloten tot het doen van een aanwijzing. Bij besluit van 14 april 2015 (GSnr. 3.5/2015001862) hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe een aanwijzingsbesluit genomen conform artikel 67 van de Flora- en Faunawet voor het doden van reewild met gebruik van een geweer.

De onderbouwing van bovengenoemd aanwijzingsbesluit is gebaseerd op de onderbouwing zoals deze hierboven is opgenomen.

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben in 2014-2016 de afschotplannen van alle WBE's in Drenthe goedgekeurd. De werkplannen⁷ sluiten aan bij het beleid zoals dat is opgenomen in het Flora- en faunabeleidsplan.

Vanaf 2017 worden de werkplannen en de te nemen maatregelen ter vermindering van aanrijdingen met reeën vormgegeven met inachtneming van het stappenplan en de adviezen zoals deze zijn opgenomen in de 'Leidraad verminderen aanrijdingen reeën' d.d. januari 2017.

In de werkplannen is het beheer van zowel mannelijk als vrouwelijk reewild opgenomen. Het is in het kader van verkeersveiligheid belangrijk om de aantallen reeën in Drenthe te kunnen beheren. Deze noodzaak voor beheer is vastgelegd in het Flora- en faunabeleidsplan. Het wenselijk is om ziek of gewond reewild te kunnen schieten ter voorkoming van onnodig lijden.

⁷ Met ingang van 2017 wordt niet meer de term 'afschotplan' gebruikt om verwarring in terminologie te voorkomen, maar wordt gesproken van 'werkplan'.

Op grond van dit faunabeheerplan en binnen de kaders van het provinciale beleid, kan, voor de duur van dit faunabeheerplan een ontheffing op voorhand worden aangevraagd.

Ontheffingaanvraag

De FBE Drenthe vraagt een ontheffing ex artikel 3.17 Wnb aan voor de looptijd van dit faunabeheerplan.

Zoals bekend vallen ree-verkeersslachtoffers het gehele jaar maar met name in de periode april-mei en periode midden juli – midden augustus. Zie ook de beschrijving van de jaarlijks optredende pieken in aanrijdingen in de 'Leidraad verminderen aanrijdingen reeën' d.d. januari 2017.

Om het aantal verkeersslachtoffers te verminderen, zoals het provinciale beleid aangeeft, moet er voor worden gezorgd dat zoveel mogelijk potentiële verkeersslachtoffers voorafgaand aan de perioden waar jaarlijks sprake is van een verhoogd aantal aanrijdingen, tijdig kunnen worden weggenomen. De FBE wil met de WBE's nadrukkelijk sturing geven aan afschot ter voorkoming van verkeersslachtoffers door het beperkt toegekend afschot grotendeels vóór de pieken met verkeersslachtoffers uit te (laten) voeren.

Door de FBE Drenthe wordt vooreerst ontheffing gevraagd overeenkomstig het gestelde in het FFBP, en met inachtneming van paragraaf 3.2 en 3.3 van de beleidsregels Wet natuurbescherming Drenthe, voor de afschotperiodes reebokken (mannelijke volwassen reeën) 1 april tot 15 september daaropvolgend en voor reeëit en kalveren: 1 januari tot 15 maart daaropvolgend.

De FBE zal op grond van de ontheffing de WBE's machtigen voor de uitvoering van de ontheffing, nadat de WBE's een werkplan hebben overlegd en nadat dit werkplan is goedgekeurd op basis van de kaders zoals deze zijn opgenomen in de bijlage.

Ontheffing wordt tegelijkertijd aangevraagd voor het gebruik van het geweer van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang gedurende het gehele jaar.

6.2 Voorkomen van onnodig lijden en bestrijding ziekten

Uit het faunabeleid van de provincie Drenthe volgt dat het belang om onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren te bestrijden op voorhand reeds voldoende is aangetoond. De FBE kan op dit onderdeel volstaan met een jaarlijkse verantwoording achteraf.

Ontheffingaanvraag

Ten behoeve van bestrijding van onnodig lijden met gebruikmaking van het geweer wordt binnen de gehele provincie Drenthe gelijktijdig met de ontheffing op grond van verkeersveiligheid een ontheffing aangevraagd voor het 'voorkomen en bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige reeën':

- voor jachtaktehouders op alle gronden waarop zij rechthebbende zijn;
- gedurende het gehele jaar;
- gedurende het gehele etmaal;
- alsmede op zon- en feestdagen;

6.3 Ontwikkeling wildaanrijdingensysteem/valwildregeling

Uit de evaluatie van de voorgaande planperiode blijkt dat de registratie van wildaanrijdingen binnen Drenthe suboptimaal is. Er kan in beperkte mate inzicht worden verkregen in de aantallen aanrijdingen tussen auto (en trein) verkeer en in het wild levende dieren. In beginsel is het allereerst nodig dat meer en beter inzicht wordt verkregen in de locaties en tijdstippen (en exacte aantallen) van aanrijdingen met reeën (en andere wilde hoefdieren). Hoewel dit reeds een aandachtspunt was in de afgelopen

beheerperioden is het niet gelukt om met name de meldingen van wildaanrijdingen via de meldkamer van de politie op een goede en controleerbare wijze vast te leggen.

In opdracht van de provincie wil de FBE Drenthe met belanghebbende partijen een goede wildaanrijdingenregeling en registratie opzetten. Er zal daarbij tevens gezocht worden naar een koppeling met de 'dood gevonden dieren' welke optie nu reeds in het Faunaregistratiesysteem is opgenomen.

Daarnaast volgt uit het beleid van de provincie Drenthe dat de FBE de organisatie is die het initiatief neemt om in de komende planperiode een valwildregeling op te stellen. Via deze valwildregeling zullen dan binnen de provincie Drenthe een aantal jachtaktehouders worden aangewezen om bij aanrijdingen met reeën en ter voorkoming van onnodig lijden de aangereden en gewonde dieren uit hun lijden te kunnen verlossen.

Daarbij zal vanuit de FBE contact worden opgenomen met het landelijke politiekorps teneinde de aangewezen personen ook te kunnen voorzien van een verlof op grond van de Wet Wapens en Munitie om het geweer ook te kunnen gebruiken op gronden waartoe de jachtaktehouder niet vanuit de wet gerechtigd is alsmede op of nabij de openbare weg en/of binnen de bebouwde kommen.

Bronnen en verwijzingen

Toelichting op de in dit Faunabeheerplan gebruikte gegevens

Het doel van en de omschrijvingen in dit faunabeheerplan zijn gebaseerd op de door het bestuur van de FBE ingebrachte uitgangspunten en informatie. Daarbij is gebruik gemaakt van informatie die zowel door de FBE alsmede de provincie Drenthe ter beschikking is gesteld. Daarnaast is gebruik gemaakt van informatie zoals deze is vastgelegd en, hetzij openbaar beschikbaar is, hetzij op navraag beschikbaar is gesteld in bestanden of databases zoals hieronder beschreven.

Schadegegevens

De gegevens over schade door beschermde inheemse diersoorten zijn aangeleverd door het Faunafonds (BIJ12/Unit Faunafonds). Het gaat daarbij om de getaxeerde en uitgekeerde schadebedragen en de omvang van beschadigd oppervlakte (in ha) over de periode 2009-2016.

Populatiegegevens

Populatiegegevens van reeën zijn verkregen via de reeënrapportages via de FBE Drenthe. Informatie over de verspreiding is afgeleid uit de genoemde reeënrapportages, maar ook uit andere bronnen waaronder de NDFF en de website waarneming.nl.

Gegevens over verspreiding en populatieomvang van zoogdieren (ree, damhert, wild zwijn, das, bever, vos) zijn ook afgeleid van de informatie van de zoogdierverseniging, de vereniging Das en Boom en van het Meetnet dagactieve zoogdieren, alsmede van het in 2012 in Drenthe uitgevoerde onderzoek naar de biodiversiteit (Natuur in Drenthe 2012).

Verder is gebruik gemaakt van de jaarlijkse wildtellingen (voorjaarstellingen) door wildbeheereenheden. Daarvoor is gebruik gemaakt van de gegevens die door de Koninklijke Jagersvereniging zijn aangeleverd uit het NWRS (periode 2009/2014) en gegevens van het FRS (tot en met 2016).

Verwijzingen en geraadpleegde bronnen

anonymus: Universeel Reewildbeheerplan Groningen, Friesland, Drenthe

anonymus: Leidraad verminderen aanrijdingen reeën (januari 2017), De Dierenbescherming, De 12Landschappen, Vereniging Natuurmonumenten, Vereniging Het Reewild en de Zoogdierverseniging.

Andersen, R., Duncan, P. & Linnell, J. 1998, The European Roe Deer: the biology of succes. Scandinavian University Press, Oslo, Norway.

Broekhuizen, Atlas van Nederlandse Zoogdieren (1992)

Cobben, M.P., Linnell, J., Solberg, D.C., Erling J. & Andersen, R., (2009) Who wants to live forever? Roe deer survival in a favourable environment The Ecological Society of Japan

Deer Initiative (2007) Deer on our Roads – Counting the Costs. Deer Initiative, Wrexham.

Dekker, J. & Groot Bruinderink, G.W.T.A. 2010, Effecten van populatiebeheer op gedrag van ree, damhert, edelhert en wild zwijn. Rapport 2010.071. Zoogdierverseniging Nijmegen.

Groot Bruinderink, G.W.T.A. and Hazebroek, E. (1996). Ungulate Traffic Collisions in Europe.

Conservation Biology 10, 1059-67.

Groot Bruinderink, G.W.T.A., Lammertsma, D.R., Goedhart, P.W., Buist, W.G., Wegman, R.M.A. & Spek, G.J. 2010, Factoren bij aanrijdingen met wilde hoefdieren op de Veluwe. Wageningen : Alterra, (Alterra-rapport, ISSN 1566-7197 2026).

Groot Bruinderink, G.W.T.A., J.B.M. Thissen, C. Achterberg, M. Broekmeyer en S.A. Westra, (2011). Evaluatie van twee generaties Faunabeheerplannen. Zoogdierverseniging rapport nummer 2011.25.

Groot Bruinderink, Dennis Lammertsma & Gerrit Jan Spek Aanrijdingen met wilde hoefdieren in een boslandschap: de Veluwe De Levende Natuur - januari 2012

Groot Bruinderink, Geert W.T.A., Goedhart, Paul W., Lammertsma, Dennis R. en Dekker, Jasja J.A., (2013), Schadeveroorzakende zoogdiersoorten in Nederland, Inzicht in de betrouwbaarheid van aantalsbepalingen, Alterra-rapport 2426 Alterra Wageningen UR

Klomberg, Y., 2012, Reeën bij Staatsbosbeheer Het beheer van een succesvolle diersoort nader bekeken & een stappenplan voor beter beheer in de gehele regio. Staatsbosbeheer

Langbein, J., Putman, R., (2005) Collision Cause magazine Deer

Langbein, J. (2010a) Collision Course (2). Journal of the British Deer Society - Deer Vol. 15 (4) p10-12.

Langbein, J., Putman, R.J., and B. Pokorny (2011). Road Traffic Collisions involving deer and other ungulates in Europe and available measures for mitigation. In: Ungulate Management in Europe: Problems and Practices (eds. R.J. Putman, M. Apollonio and R. Andersen). Chapter 8, pp. 215 – 259. Cambridge University Press.

Langbein, J., Putman, R. & Pokorny, B. 2011, Traffic collisions involving deer and other ungulates in Europe and available measures for mitigation. In: Putman et al. 2011, Ungulate management in Europe: Problems and Practices. Cambridge university press, Cambridge, UK.

Melis, C., E. B. Nilsen, M. Panzacchi, J. D. C. Linnell, and J. Odden. 2013. Roe deer face competing risks between predators along a gradient in abundance. Ecosphere 4(9).

Natuur in Drenthe, zicht op biodiversiteit, gecorrigeerde editie, februari 2012, provincie Drenthe

Ooms, Jan Willem 31 mei 2010, Wildongevallen: Preventieve maatregelen en hun toepassingsgebied

Oord, J.G, september 2002 Handreiking Faunaschade (Faunafonds 2002).

Panzacchi, M., Linnell, J. D. C., Odden, M., Odden, J., and Andersen, R. 2009. Habitat and roe deer fawn vulnerability to red fox predation. J. Anim. Ecol. 78(6): 1124-1131.

Putman, R.J. 1997, Deer and Road Traffic Accidents: Options for Management. Journal of environmental management, 51(1): 43-57.

Putman, R., (1997) Deer and Road Traffic Accidents: Options for Management Behavioural and the Manchester Metropolitan University, U.K.

Putman, R.J., Langbein, J. and Staines, B.W. (2004) Deer and road traffic accidents: a review of mitigation measures - costs and cost-effectiveness. Deer Commission for Scotland, Inverness

Putman, R.J., Apollonio, M. & Andersen, R. 2011a, Ungulate management in Europe, Problems and Practices. Cambridge University Press, Cambridge, UK.

Putman, R.J., Langbein, J., Green, P. & Watson, P. 2011b, Identifying threshold densities for wild deer in the UK above which negative impacts may occur *Mammal Review*, 41(3): 175–196.

Putman, R.J., Watson, P. & Langbein, J. 2011, Assessing deer densities and impacts at the appropriate level for management: a review of methodologies for use beyond the site scale. *Mammal Review*, 41(3): 197-219.

Putman, R., Apollonio, M., (aug 2014) Behaviour and Management of European Ungulates, H1, p 5-12, Whittles Publishing, Dunbeath.

Said, S., Servanty, S., Pellerin, M., Guillon, N., and Van Laere, G. 2005. L'hétérogénéité spatiale: quel effet sur le choix d'habitat des chevreuils? *faune sauvage* 269, 20-23.

Schoutsen, M.A. 2003, Wildschade in de Praktijk, analyse van de wildschadeproblematiek voor 6 regio's in Nederland op bedrijven die veel last hebben van wildschade. Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, Business-unit Akkerbouw, Groene ruimte en Vollegrondsgroenten. Publicatienr. 314, Wageningen UR.

Seiler, A., (2003), The toll of the automobile: Wildlife and roads in Sweden, doctoral thesis, Swedish University of Agricultural Sciences: Uppsala.

Seiler, A. 2004. Trends and spatial pattern in ungulate-vehicle collisions in Sweden. - *Wildlife Biology* 10(4): 301-313.

Van Wieren, S.E. & Groot Bruinderink, G.W.T.A. 2010, Ungulates and their management in the Netherlands. In: Apollonio, M. Andersen, R. & Putman, R. 2010, European Ungulates and their management in the 21st century. Cambridge University press, Cambridge, UK.

Venema, P. ; document 'Drentse update voor de methode Van Haften, ongedateerd/via mail 26 jan 2014)

Vereniging Het Reewild, 2014, Uniforme Richtlijn Paragraaf Reeën Faunabeheerplannen,

Vereniging Het Reewild, 2014, Landelijk telprotocol reeën VHR Laatste versie: Februari 2014

Vries, M. 2015. Road kills of roe deer (*Capreolus capreolus*) in the Netherlands Assessment of impacts and mitigation measures, Msc internship report, University Utrecht, in opdracht van Vereniging Natuurmonumenten

websites (niet uitputtend)

www.allianz.de

www.sbb.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.reewild.nl

kenniscentrum Reeën

www.iucn.com (International Union for Conservation of Nature)

www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/ Landelijk Meetnet dagactieve zoogdieren

www.netwerkecologischemonitoring.nl

www.ndff.nl

www.waarneming.nl

www.bij12.nl/faunafonds